

Az apa nevében

Jelentkezett a fiam, hogy szeretné eladni a szülői házat. A ház fele még mindig az enyém volt. Vagy nem is, másképp történt: egy hölgy hívott, aki szeretne volna megvenni a házat a fiamtól. A fiam biztosan nem jelentkezett nálam. Ő nem is köszönne nekem. A kisebbikről beszélek. Az idősebbik más, de ő valahová elköltözött és nem maradt utána egy cím se.

Nekem is volt valaha apám. Azt hiszem, erdész volt. Volt egy állami szekere és egy lova. Egyszer elvitt magával, a mai napig hallom a fülemben az ostor süvítését, ezt a rövid, éles hangot. A töltés göröngyös volt, zötykölődünk, apa cuppogott, itt-ott köpött egyet, hirtelen a folyó melletti erdőre mutatott és azt mondta: „Ezt mind én ültettem.” A szekér leterít a töltésről, ledöcögött az erdő szélére. Leugrottam a fűbe, onnan néztem apámra. Nem volt idős. Én mindig nagyon félttem az öregedéstől. És akkor még nem tudtam elképzelni, milyen lesz az ő öregkora: a lábak fokozatos amputálása, cukorbetegség, tehetetlenség. Aztán már teljesen anyu uralma alatt volt.

A fák között bokrok nőttek, némelyikük beteg volt, rothadó ágakkal. Alattuk a kétélűek csillogó hátai cikáztak. Nedvesség. Apa lassan leszállt, megpaskolta a ló farát. Jobban szerette, mint engem, de nem panaszkodom, ezt a történetet nem akarom túlságosan komolyan venni.

Idefigyej, mozdulj meg, neked is igyekezned kell, ismételte anyám apámnak magyarul, amikor egy évtizeddel később a magasan megvetett ágyon a másik oldalára fordította. Térdig érő víz, ártéri terület. Óriási szúnyogok keltek ki ott, onnan pedig felhőkbe tömörülve húztak a város felé.

A ló nyerített, apa csitította. Haladtunk mélyebbre az erdőbe.

Adok én neked, szuszogott anyu, amikor megfordította apámat.

József, mondta szemrehányó hangon.

Idefigyej, Ilonka, kezdte később a beszélgetéseket a feleségemmel, igyekezett lekötni a figyelmét, noha nem szerette a nőket, a férfiakat jobban kedvelte, mert ők hallgatták, amikor beszélt, legalább is azt a látszatot keltették, de a nők nem, ők csak azt állították, hogy hallgatják őt, amikor beszélgetett velük, hallgatlak, Marika, mondták, de közben a leforrázott libát kopasztották vagy gyereket neveltek, *idefigyej*, rángatta a menyé, a figyelmetlen hallgatóság ruháját, hallgatlak, Marika.

Anyu forgatta az apámat.

Azok az emberek is nem egyszer ürületbe kergetik a másikat, akik szeretik egymást.

Apámnak magas szárú gumicsizmája volt, de nekem nem messze a szekérről levetette a cipőmet, nehogy tönkretegyem, mezítalál lépkedtem a sárban és a vízben. Átázott a nadrágom, apámat ez nem zavarta. Meg se mukkantam, amikor valami éles tárgy fúródott a talpamba, csak megálltam egy pillanatra. „Gyerünk, gyerünk”, mormogta, a csizmája viszont egyre mélyebbre süppedt. Ki kell képezni a fiút, mondogatta anyámnak, a feleségének. Árvizeket várt, de azok csak sokkal később jelentek meg Közép-Európában, és a mi járásunkat elkerülték. Amikor észrevettem a szára tetejéig sárba merült csizmát, úgy tűnt, nem ártéri erdőben vagyunk, hanem ürülékkel teli tartályban, amit az új szennyvíztisztító mellett helyeztek el, pontosan ott, ahol az erdő a város szélével találkozott. Elképzeltem, ahogy apám az összes szomszédunk szarába süpped. Az egész utca szarába és az összes szomszédos utcába. Azt kívántam, hogy fulladjon bele ebbe a trutymóba. Ez eléggé kemény volt? Talán értékelné. Az évek múltával döbbenek rá, hogy ez az emlék kitalált: a Lovcká utca mögötti szennyvíztisztítót abban az időben építették, amikor apám már nem tudott mozogni.

Átgázoltunk az erdő közepén található magaslatig, a sár birodalmában lévő szigetig. „Miinek ütött ide minket a ménkű?” kérdeztem bosszúsán egy

fatönkön ülve. Mindkét tenyerem a fájó lábamon pihent. „Tetszik nekem itt” böföntette oda, meggyújtotta a kézzel sodort cigarettát, és pillanatokkal később már fújta ki a füstöt, ami csípte a szememet.

Apám köztudottan lusta ember volt.

Semmiért se törte magát.

Az általam ismert emberek közül egyedülként volt képes kikapcsolni, csak úgy leülni és csak ülni, pöfékelni, ráadásul meg voltam győződve arról, hogy üldögélés közben nem is gondolkodott. Egyszerül ült és elnyelte őt az üresség. A buddhizmusról halvány dunsztja se volt. A szülei a pusztáról származtak, ott volt gazdaságuk. Egyszer meglátogattuk őket, többször nem, nem futotta pénz az utazásra, vagy pedig anyám összeveszett ezekkel az emberekkel, lehúzta a rolót, slussz. A pusztában lovak nyargalásztak és a pocsolókban fekete malacok dagonyáztak. Apám szülei szürkemarhát tenyészettek, emlékszem a szélében növe szarvakra. És az ósdi bútor illatára a hosszú, alacsony házikóban. Lakói megkeseredett, lecsúszott középosztálybeliek benyomását keltették, akiket budapesti városi lakóhelyükről kiostorozott a sors. Illatos bútorokkal teliszúfolt szobák... Apró vitrinek vallásos tárgyakkal, Isten anyjának természetellenesen hűvösen ható viaszarca, filigrán díszítésű apró keresztet, rengeteg pohár, pohárka, csésze, teáscsésze, porcelánfigurák, gyertyatartók, ezernyi csecsebecse. A vastag, porlepte szőnyegen öreg, bordóba, sötétszürkébe, sötétbarnába hajló huzatokkal borított fotelék, némelyikük bíborszínű. Furcsán-fura heverők... Akárhá olyan emberek számára készültek volna, akiknek több feje, túl sok lába, számtalan karja nőtt, ottmánok, a falak mellett hol balra, hol jobbra hajló heverők. És csupa fekete könyv, a polcokon hosszú sorokban kizárólag fekete könyvek zöldes lapokkal. Alacsony mennyezet, naftalinszag. Édes likőrök odora... És csönd, csönd, csak itt-ott a padló nyikordulása... Terebélyes asszonyok szoknyákban, cingár, inas férfiak szörme mellényekben, sehol egy gyerek, sehol egy korombeli, csak idős emberek.

De miért beszélek az apámról?

A kapcsolat miatt, amelyben én voltam a fiú és apám volt az apa, de nem számít, hogy éppen ő, egyszer a kapcsolat miatt, ahol én voltam a fiú és valaki más volt az apa, nem volt rossz érzésem. Sok minden ellenére sem. Minden ellenére. Nem viseltem rossz érzéssel magam iránt ebben a kapcsolatban. Otthon éreztem magam a fiú szerepében. Megbirkóztam ezzel a szereppel. De a fiammal való kapcsolatban rosszul érzem magam. Összegzésképp annyit tudok mondani, hogy a szülői szerep túl korán ért. Vagy a fiam nem megfelelő fiúk. Nem ők a megfelelő fiúk?

A következő a helyzet: az én fiaim nem tudnak fiak lenni.

BALLA

Az apa nevében
(Dobry Judit ford.)
Kalligram, 2016
(előkészületben)

„Remete”
(György Norbert ford.)
Magyar Lettre
Internationale, 63

„Az apa nevében”
(György Norbert ford.)
Magyar Lettre
Internationale, 94

Ivan Kadlečík

A szülő haikuja

*A jövődő az
elföldelt oltóágban
látják a szemek*

A nyaraló haikuja

*Viztükör kacsint
és a boroskancsóban
megrándul a tó*

Újévi haiku

*Jövőtök legyen
olyan mint a nyitott könyv
jól eltakarva*

Oázis-haiku

*Homokszórtságban
a könnyeinkkel fogunk
szomjat oltani*

Peter Repka

*

*A betűk jegén
baglyok énekszárnyon lib-
bent tüzenete*

*

*Csak két kövecske
Minek gondolni Febér-
és Feketére?*

*

*Léptek és léptek
a lég neve Öröm volt
azok az évek*

Ősz

*Lebull a lepke
száraz levél a földi
földre mint rokon*

Ivan Štrpka

Kimondhatatlan

*Nem szól a cipő,
bogy kimondhatatlanul
nyomja a sarok.*

Megnémult az írnök, megnémult a császár

*Pávanyomot nem
őríz big homok. Jelet
semmi meg nem tart.*

Mit mondhatunk a haikuról?

*Félénk madár ő,
bisz egy könnyed tapsot is
alig visel el.*

HIZSNYAI ZOLTÁN FORDÍTÁSAI

Szerettem volna gyerekeket.

Vagy mégsem?

Talán ebben különböztem a kortársaimtól. Felnőttünk és fokozatosan távoztunk a lakónegyedünkéből, de nem túl messzire, akkor nem lehetett túlságosan messzire távozni. Kirepültünk a szülői fészkekből, de rögtön a szomszédos ágon landoltunk. Erre a rövid repülésre is komoly ürgy kellett: a házasság. A legtöbbünket inkább a foci érdekelt, az asztalos mesterség, a bádogmesterség, az ideges Barnabás arról álmodozott, hogy autószerelő lesz, de az is igaz, hogy szerettünk volna közöszlenni is, habár a közöszlés természetes következményei nem voltak az ínyünkre. Vagy csak nekem nem volt? Az volt az érzésem, hogy a szülők a gondoskodásukkal és szeretetükkel – ha egyáltalán képesek valami ilyesmire – egész életen át csak enyhítik a szenvedést, amelyet azzal okoztak a gyerekeiknek, hogy világra hozták őket. A pajtásaim talán vágytak is saját nemzetségük fenntartására, ezt nem akarom kétségbe vonni. Miféle nemzetségek voltak ezek? Alkoholisták és bunkók alkotta munkás-földművelő klánok. Szó se volt királyokról, se galamblelkű nemzetről. Az embereknek ebben a városban nem volt közük semmiféle nemzethez. A nemzetek feloldódtak a határon átnyúló párosodásban, a határok pedig a háborúkban és a háborúkat követően oldódtak fel, mindig új csavargók rajzolták őket át, akik rosszindulatúan vagy vakon rajzolták a vonalakat, lengették a zászlókat, és hazafias dalokat kornyikáltak. Pontosan úgy tettek, akár az elődeik és az elődeik elődei: megszokásból.

(...)

Tényleg, számomra főként a nyugalom volt fontos. Nagyon tetszene, ha a következőképpen lenne: az asszony otthon van, törődik a gyerekekkel, semmit se szól, semmit se hánytorgat fel, semmit se követel, és én munkába járok, ott jól érzem magam, és aztán, a kellemes környezetben eltöltött kellemes napot és az apró kalandokat követően hazamegyek, ahol ő vár, semmit se kérdez, vacsorát tesz az asztalra, a fiúk játszanak a szobájukban, benézek, kibírom ezt a röpké kínos pillanatot, mert világos, nincs mit mondanunk egymásnak, de mégis mi legyen? Egyik Fatranská utcabéli haverom se szokott beszélgetni az apjával. Csak fogadták az utasításokat és tájékoztattak a feladatok teljesítéséről. Így ment ez körbe-körbe. Az apáink... idősödő tönkrement férfiak... földművesek, munkások, iszákosok... ez volt a normális! Még most is rosszul leszek, ha a szocializmus építéséről szóló filmet látok. Ott láthatók az apáink. Hogyan néztek ki? Mi zabálta fel az ábrázatukat? Miféle lepra? Valamiféle általános szocialista himlő? A rendszer bőrbetegsége? A mi korunk apái és gyerekei hallgatagon jártak egymás mellett a Fatranská utcában. Az apák legfeljebb parancsot adtak és itt-ott visszakézből indulatosan ütöttek. Kész. Benéznék a szobába, a fiaim lesütnék a szemüket. Bűntudatuk lenne, a fiúnak törvényszerűen éreznie kell az apa előtt a saját elégtelenségét, problémáságát, állandóan az eszében kell tartania, hogy valamivel képtelen megbirkózni, mert nem igyekszik eléggé.

(részletek)

DOBRY JUDIT FORDÍTÁSA

